

DEBATS PRELIMINARS DE LA LLEI DE TERRITORI INFORME DE SÍNTESI DE RESULTATS

BARCELONA, MARÇ DE 2015

Generalitat de Catalunya
Departament de Territori i Sostenibilitat
**Direcció General d'Ordenació
del Territori i Urbanisme**

DINAMITZADORS:

ESPAI
TRES
Territori i Responsabilitat Social

DEBATS PRELIMINARS DE LA LLEI DE TERRITORI

INFORME DE RESULTATS

Març de 2015

Direcció

Ferran Miralles. Direcció General d'Ordenació del Territori i Urbanisme. DTES

Comissió tècnica de seguiment del procés

Montse Écija. Direcció General de Polítiques Ambientals. DTES

Anna Estella. Direcció General de Polítiques Ambientals. DTES

Ferran Miralles. Direcció General d'Ordenació del Territori i Urbanisme. DTES

Cristina Palés. Direcció General de Polítiques Ambientals. DTES

Dolors Vergés. Direcció General d'Ordenació del Territori i Urbanisme. DTES

Equip de participació:

Espai TReS - Territori i Responsabilitat Social

C/ Monistrol 8A Baixos 08014 Barcelona

Tel. 93 315 77 44

Xavier Sabaté. Ambientòleg i expert en participació ciutadana (Coordinació)

Xavier Basora. Ambientòleg i periodista

Irene Navarro. Ambientòloga i paisatgista

Observadors

Josep Armengol, Subdirector General de Planificació Territorial i Paisatge. DTES

Camil Cofán, Subdirector General d'Urbanisme. DTES

Albert Cortina. Advocat, membre del Grup de Treball de la Llei de Territori

Blanca Feliu, Assessoria Jurídica del DTES

Jordi Foz, Subdirector General de Costes i Acció Territorial. DTES

Sebastià Jornet, Arquitecte, membre del Grup de Treball de la Llei de Territori

Agustí Jover, Economista, membre del Grup de Treball de la Llei de Territori

Mauro Mas, Arquitecte, membre del Grup de Treball de la Llei de Territori

Pablo Molina, Advocat, membre del Grup de Treball de la Llei de Territori

Miquel Morell, Economista, membre del Grup de Treball de la Llei de Territori

Ramon Roger, Arquitecte, membre del Grup de Treball de la Llei de Territori

Antoni Serra, Arquitecte, membre del Grup de Treball de la Llei de Territori

Nota: Les idees expressades en aquest document corresponen al conjunt dels participants en els debats preliminars de la Llei de Territori, i no reflecteixen necessàriament els punts de vista de la Generalitat de Catalunya, de manera que no són atribuïbles ni a aquesta institució ni a cap persona en particular.

ÍNDEX DE CONTINGUTS

1. Introducció.....	4
Procés participatiu	4
2. Assistència i participació	6
Síntesi i comparativa de la participació en els debats	7
3. Resultats dels debats	9
Sessió de Debat 1: Classes de sòl, programació de nou sòl urbà i estratègia supramunicipal.....	9
Subtema 1: Classes de sòl.....	9
Subtema 2: Programació de nou sòl d'extensió urbana.....	9
Subtema 3: Instruments de planificació supramunicipal	10
Sessió de Debat 2: La intervenció en la ciutat construïda	10
Subtema 1: Els principals reptes de les nostres ciutats	10
Subtema 2: Les eines necessàries per poder transformar la ciutat	11
Subtema 3: Les urbanitzacions residencials de baixa densitat.....	12
Sessió de Debat 3: Planejament urbanístic municipal.....	12
Subtema 1: Les figures de planejament municipal.....	12
Subtema 2: El futur pla d'estructura i el seu contingut	13
Subtema 3: La tramitació i execució del planejament	14
Sessió de Debat 4: Gestió i execució urbanística	14
Subtema 1: Lideratge públic i cooperació supramunicipal en la gestió de sòl estratègic	14
Subtema 2: Cap a una major flexibilitat i transparència dels instruments de gestió	14
Subtema 3: Noves capacitats de gestió per a la transformació de la ciutat.....	15
Sessió de Debat 5: Espais oberts i paisatge	16
Subtema 1: La planificació i regulació dels espais oberts.....	16
Subtema 2: La implantació d'edificacions i instal·lacions en els espais oberts.....	17
Subtema 3: Un segon esglauó en les polítiques de paisatge	17
Sessió de Debat 6: política de sòl per a ús residencial i d'activitat econòmica	18
Subtema 1: Lògiques de l'activitat econòmica i criteris de localització	18
Subtema 2: Noves eines per gestionar el sòl per activitat econòmica	18
Subtema 3: De la construcció d'HPO a una política global del sòl residencial	19
4. Principis generals obtinguts de la participació	21
Annex. Avaluació conjunta del procés.....	22

1. INTRODUCCIÓ

Aquest informe és una síntesi dels resultats del procés participatiu vinculat a l'elaboració de la Memòria preliminar de la futura Llei de Territori, impulsada des del Departament de Territori i Sostenibilitat de la Generalitat de Catalunya. L'informe complert, així com els informes de resultats corresponents a cadascuna de les sis sessions de debat es poden trobar a l'espai web del procés: <http://bit.ly/LleiTerritori>.

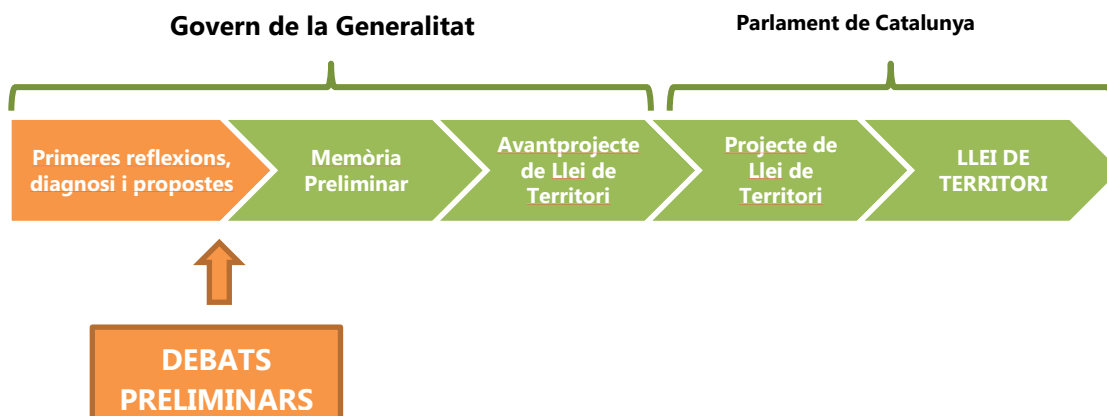

Figura 1. Esquema del procés i moment actual on es van situar els debats preliminars del procés participatiu.

Procés participatiu

El procés participatiu es va organitzar en sis sessions de debat dinamitzades i un formulari de preguntes en línia corresponent al tema de cadascuna de les sessions:

Tema del debat	Data	Lloc
Sessió de debat 1: Classes de sòl, programació de nou sòl urbà i estratègia supramunicipal	14 de novembre de 2014	Barcelona
Sessió de debat 2: Intervenció en la ciutat construïda	21 de novembre de 2014	Barcelona
Sessió de debat 3: Planejament urbanístic municipal	26 de novembre de 2014	Girona
Sessió de debat 4: Gestió i execució urbanística	5 de desembre de 2014	Barcelona
Sessió de debat 5: Espais oberts i paisatge	12 de desembre de 2014	Lleida
Sessió de debat 6: Política de sòl per a ús residencial i d'activitat econòmica	16 de desembre de 2014	Tarragona

Imatge 1. Imatge d'un dels grups de treball a la 5a sessió de debat.

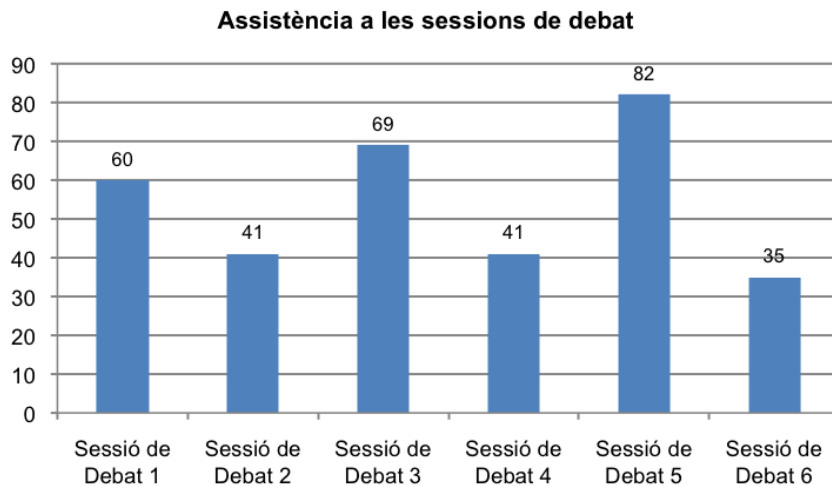
Imatge 2. Síntesi i tancament per part dels dinamitzador a la 6a sessió de debat.

Imatge 3. Imatge dels resultats de la 1a sessió de debat.

2. ASSISTÈNCIA I PARTICIPACIÓ

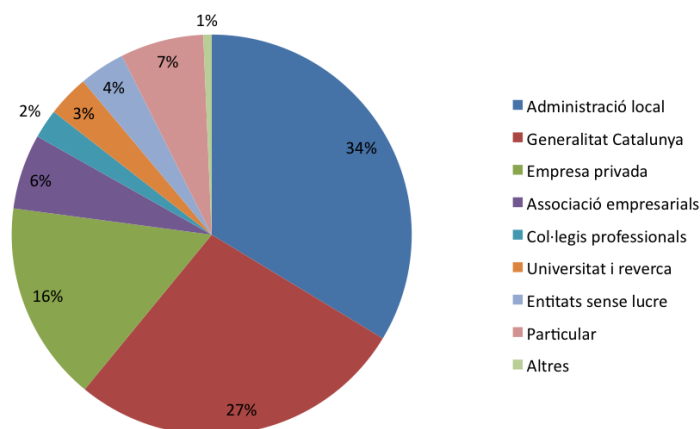
El procés participatiu va anar dirigit a participants amb perfil tècnic i coneixements sobre les matèries d'urbanisme i ordenació del territori. Així, en total el procés va comptar amb la participació de **297 persones diferents**. Algunes van repetir a més d'un debat, fet que va fer que el nombre **total d'assistents fos de 328 persones**.

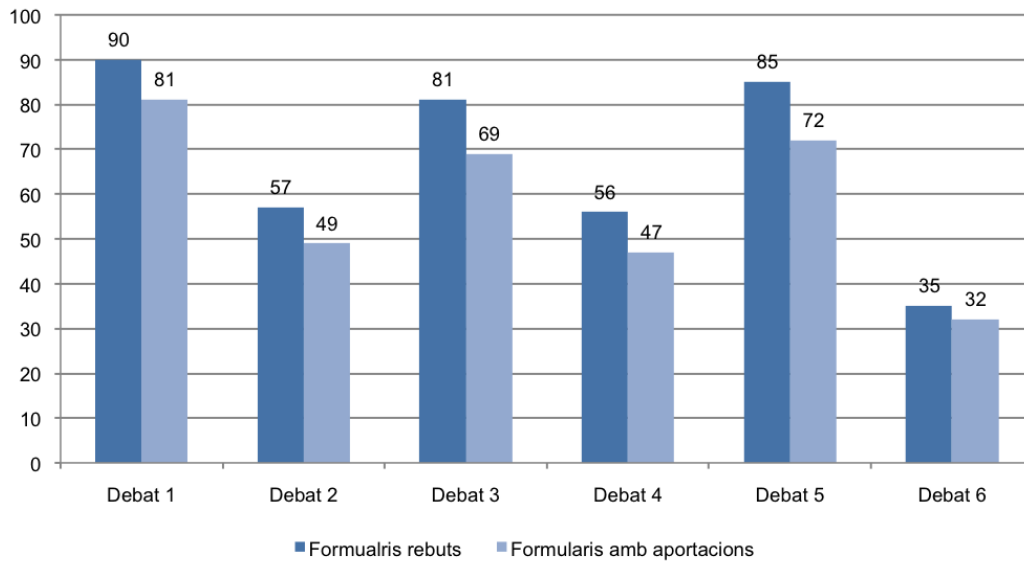
Així mateix es va procurar maximitzar la diversitat i representativitat dels sectors i escales considerats clau:

- Ens locals: ajuntaments, diputacions, consells comarcals, consorcis, etc.
- Professionals i experts: consultories, despatxos professionals, urbanismes, universitats, centres de recerca, col·legis professionals, etc.
- Sector econòmic: promotores, cambres de comerç, etc.
- Tercer sector: associacions, entitats, plataformes del territori, etc.
- Administració general: diferents Departaments de la Generalitat de Catalunya, instituts públics, oficines, etc.

En total hi ha hagut presència de **148 entitats diferents**. Al gràfic següent es mostra la representació dels perfils dels assistents, on s'observa un predomini de l'administració local, seguit de representants de diferents departaments de la Generalitat de Catalunya.

Es van rebre un total de **404 formularis** en línia, dels quals **350 formularis (un 87%)** van aportar valoracions i aportacions al procés. La resta van ser omplerts només per a realitzar la inscripció als debats, sense contestar-ne les preguntes associades al debat.

Síntesi i comparativa de la participació en els debats

La taula següent resumeix amb xifres parcials (per sessió de debat) i totals la participació, tant presencial com a través dels formularis en línia:

	Nombre d'assistents a la sessió de debat	Nombre d'entitats amb representants a la sessió de debat	Nombre d'aportacions rebudes al formulari en línia
DEBAT 1	60 persones	44 entitats	81 respostes
DEBAT 2	41 persones	32 entitats	49 respostes
DEBAT 3	69 persones	55 entitats	69 respostes
DEBAT 4	41 persones	32 entitats	47 respostes
DEBAT 5	82 persones	53 entitats	72 respostes
DEBAT 6	35 persones	25 entitats	32 respostes
TOTAL	328 persones (297 diferents)	148 entitats	350 respostes

Imatge 4. Presentació de la 3a sessió de debat a Girona.

Imatge 5. Imatge d'un dels grups de treball de la 2a sessió de debat.

Imatge 6. Imatge d'un dels grups de treball de la 6a sessió de debat

3. RESULTATS DELS DEBATS

A continuació es presenta una síntesi dels resultats obtinguts a cadascuna de les sis sessions de debat.

Sessió de Debat 1: Classes de sòl, programació de nou sòl urbà i estratègia supramunicipal

Subtema 1: Classes de sòl

- Establir mecanismes més àgils, flexibles i eficients de classificació de sòl per al desenvolupament d'un model o *forma urbis* predefinit, juntament amb una major estabilitat del marc legal.
- Reconèixer millor la gran diversitat del territori i, en especial, les necessitats dels municipis petits i rurals.
- Definir el sòl no urbanitzable en positiu i no com allò que no es pot urbanitzar.
- Clarificar els mecanismes i les condicions de partida per poder desclassificar sòl urbanitzable.
- Regular de manera molt curosa la nova situació dels sectors de sòl urbanitzable vigents en cas que desaparegués aquesta classe de sòl amb la nova Llei (règim transitori).
- Fomentar el reciclatge de la ciutat construïda (sòl urbà) per davant de l'extensió.
- Garantir una regulació acurada del nou sòl de compleció urbana (sòl urbà).

Subtema 2: Programació de nou sòl d'extensió urbana

- Facilitar la cooperació i els pactes territorials entre municipis sobre la perequació o el repartiment equitatiu de beneficis i càrregues en el planejament supramunicipal.
- Establir un treball cooperatiu i una distribució de competències entre la Generalitat i els municipis.
- Garantir un debat públic entre els diversos agents territorials en la programació de nou sòl, tal i com es fa a França (*Commission Nationale du Debat Public*).
- Apostar per una planificació concurrent, en la qual als objectius socioeconòmics tradicionals s'incorporen objectius socioambientals.
- Tenir en compte les previsions i determinacions que pels sistemes urbans preveu el planejament territorial parcial.
- Apostar pel reciclatge abans de consumir nou sòl. Justificar que l'actuació prevista no es pot ubicar en sòls ja urbanitzats abans de programar nou sòl.
- Estudiar molt bé el creixement per extensió dels assentaments per contigüitat.
- Definir clarament tots els nous conceptes que creï la nova Llei per donar més seguretat jurídica a les actuacions que es desenvolupin.
- Debatre i consensuar els criteris d'excepcionalitat a tots els nivells d'afectació (interès públic i social).
- Acompanyar l'excepcionalitat de la programació de nou sòl amb una tramitació àgil.
- Marcar una caducitat a la programació de nou sòl.
- Impedir que qualsevol lloc pugui ser construït.
- Establir clarament els drets, deures i obligacions per als propietaris de sòl en espais oberts que passen a ser urbans.

Subtema 3: Instruments de planificació supramunicipal

- La supramunicipalitat és molt necessària i cal establir i potenciar instruments de planificació supramunicipal.
- Dos opcions pel que fa a la definició de l'àmbit del planejament supramunicipal: refer la divisió administrativa cap a l'agregació, o bé o de forma addicional, establir instruments amb capacitat per actuar sobre diferents àmbits en funció de la matèria a tractar.
- Apostar pel treball en xarxa, de mida variable i segons la necessitat a fer front, tant entre municipis, com amb l'administració, i també amb els agents del territori i la ciutadania.
- Definir qui gestionarà aquests plans i/o àmbit de geometria variable.
- Garantir l'equilibri territorial i la governança del territori.
- Espais oberts, mobilitat, infraestructures, paisatge, serveis, subsòl, domini de conca, i litoral, com a primer llistat de matèries que es considera que cal tractar i planificar supramunicipalment o que defineixen un àmbit de planificació supramunicipal.
- Garantir i incentivar la cooperació intermunicipal i afavorir el consens per tal de fomentar la supramunicipalitat.
- Garantir que el planejament d'escala gran no prescindi del gra menut. Garantint també la coherència amb planificacions d'àmbit sectorial estatal i harmonitzant els projectes territorials sectorials amb els planejaments globals i els locals a partir de criteris participatius equilibrats i flexibles en el temps i l'espai.
- Agilitzar i flexibilitzar el planejament supramunicipal, evitant la multiplicitat de plans i fomentant que el territori els conegui i reconegui.

Sessió de Debat 2: La intervenció en la ciutat construïda

Subtema 1: Els principals reptes de les nostres ciutats

- Flexibilitzar, transformar i garantir la misticitat d'usos a la ciutat, facilitant també la transformació d'usos segons les necessitats socials i l'evolució de la ciutat.
- Adaptar la ciutat a la nova economia o als canvis en el model empresarial i social, repensant els polígons d'activitat i fomentant l'establiment de les noves activitats econòmiques.
- Fer la ciutat sostenible, tant econòmica, com social i ambientalment.
- Garantir la sostenibilitat ambiental de la ciutat i fer les ciutats autosuficients.
- Afegir la renaturalització com a nova àrea d'intervenció urbanística, entesa també en el sentit de xarxa i connectivitat d'espais (infraestructura verda).
- Reciclar l'existent. Prioritzar la rehabilitació d'edificis i de l'espai públic a escala de projecte urbà. Fent èmfasi en els nuclis urbans, edificis patrimonials i els teixits industrials obsolets, i en la responsabilitat dels propietaris.
- Fer front a la problemàtica d'habitatges buits.
- Evitar la desertització dels cascs urbans cap a la perifèria de les ciutats grans i mitjanes de Catalunya.
- Garantir l'accés a l'habitatge, buscant noves formes de règims de tinença adaptades als nous models socials, a banda del lloguer o la propietat.
- Tendir cap a la ciutat compacta però no hiperdensa, optimitzant i fent més eficient l'edificabilitat segons cada cas.
- Pensar polítiques conjuntes entre administracions per tractar l'urbanisme i les polítiques de les infraestructures, sobretot les de mobilitat.
- Endreçar les perifèries urbanes, clarificant els límits urbans i aprofitant aquests espais d'oportunitat.

- Integrar la ciutadania. Posar l'enfoc de la concepció de la ciutat en la ciutadania, considerar les persones com el fet més important de la ciutat i fomentar la participació i implicació ciutadana.
- Adaptar la planificació urbana a les diferents casuístiques urbanes existents, també dins les mateixes ciutats entre barris i tenint en compte la necessitat de cooperació intermunicipal.
- Ser més eficients en els recursos invertits per fer ciutat, evitant les duplicitats i equilibrant per exemple la disposició d'equipaments.
- Tenir molt en compte la factibilitat, buscant la forma de garantir la sostenibilitat econòmica i social en el procés de fer ciutat.
- Fer viables econòmicament les transformacions de la ciutat consolidada.
- Establir eines de finançament adequades, que passen per la dotació de fons públics que han de garantir les transformacions necessàries, les col·laboracions publico-privades, i la reforma del model fiscal.
- Fer més coherent i àgil la planificació urbanística, repensant els processos de decisió urbanística, establint mecanismes de control de l'execució i garantint la cooperació i la gestió supramunicipal en determinats temes.
- Planificar o projectar el detall petit, en front de les planificacions generalistes que no poden respondre als problemes i necessitats concretes.

Subtema 2: Les eines necessàries per poder transformar la ciutat

Eines per capacitar la intervenció pública en la transformació de la ciutat

- Fixar uns objectius de transformació de la ciutat raonables.
- Garantir la participació ciutadana en qualsevol actuació de transformació urbana.
- Definir una política pública d'habitatge en cas de transformació urbana.
- Obligar a la reinversió dels aprofitaments originats per actuacions urbanístiques.
- Crear un organisme (observatori urbà) que estudiï la viabilitat de les actuacions.
- Redefinir el concepte de superfície útil i de sostre construït.
- Reforçar la disciplina urbanística.
- Unificar el cadastre i el registre de la propietat.

Propostes per facilitar la transformació de la ciutat

- Impulsar una fiscalitat favorable com a instrument per incentivar determinades actuacions.
- Flexibilitzar la normativa, els paràmetres i els estàndards de transformació urbana.
- Establir uns criteris clars d'assignació d'estàndards en les accions de transformació de la ciutat.
- Garantir uns estàndards bàsics en les actuacions de transformació de la ciutat.
- Regular els usos temporals i provisionals a la ciutat.
- Facilitar els canvis d'ús del sòl dins de la ciutat.
- Modificar les lleis concurrents per tal que siguin coherents amb els objectius de la llei de territori. Per assolir els objectius que pretén la nova llei és condició necessària la modificació de legislacions paral·leles.
- Discriminar què és llei, què és reglament, què és ordenança. Molts continguts que no són norma urbanística també poden ajudar. La llei no pot arreglar-ho tot.
- Agilitzar la tramitació de les actuacions de transformació urbana.
- Flexibilitzar el sistema de programació per àmbits d'actuació.
- Establir eines pel foment de la rehabilitació del parc edificatori.

Subtema 3: Les urbanitzacions residencials de baixa densitat

- Inventariar i catalogar l'enorme diversitat de casuístiques legals, socials, econòmiques i geogràfiques que existeixen en relació amb les urbanitzacions a Catalunya, de manera que es puguin adoptar solucions i ordenacions adaptades a les diferents realitats.
- Fixar unes premisses bàsiques en relació a la possibilitat, o no, de construir noves urbanitzacions o ampliar les existents.
- Minimitzar els costos econòmics que les urbanitzacions comporten als ajuntaments i garantir-ne la sostenibilitat econòmica.
- Aplicar mesures quirúrgiques per part de l'Administració en aquelles urbanitzacions amb un baix nivell de consolidació.
- Trobar mecanismes per Garantir la sostenibilitat ambiental de les urbanitzacions, sobretot en els àmbits de l'ús de recursos i de l'eficiència energètica.
- Flexibilitzar els criteris d'urbanització que serveixi també per abaratir-ne els costos.
- Endurir certs aspectes de la normativa d'edificació a les urbanitzacions existents.
- Millorar i enfortir la governança actual en relació amb les urbanitzacions.

Sessió de Debat 3: Planejament urbanístic municipal

Subtema 1: Les figures de planejament municipal

- Adaptar les característiques de les figures de planejament a la complexitat del municipi.
- Equilibrar la definició de paràmetres (que han de ser suficients) i la flexibilitat.
- Incorporar, en el Pla d'estructura, una ordenança detallada del sòl urbà consolidat que permeti gestionar el dia a dia de la ciutat existent.
- Fixar una temporalitat indefinida per al pla d'estructura i una caducitat per al pla operatiu.
- Agilitzar i facilitar les modificacions puntuals de planejament.
- Dins del pla d'estructura, distingir entre els continguts estructurals fixes i els dinàmics.
- Concretar les característiques dels nous desenvolupaments només en els plans operatius.
- Fer ús de la figura dels plans especials i dels estudis de detall.
- Incorporar l'anàlisi econòmica, tant en el pla d'estructura com en els plans operatius.
- Considerar els riscos naturals en el pla d'estructura.
- Alinear els continguts dels plans d'estructura amb l'avaluació ambiental estratègica.
- Aprofitar la nomenclatura de les figures existents, en la mesura del possible en lloc de crear nous termes que poden desorientar als usuaris de l'urbanisme

Imatge 7. Imatge del full de treball del subtema.

Subtema 2: El futur pla d'estructura i el seu contingut

- El futur pla d'estructura s'ha d'ocupar de definir el model de ciutat. Determinant un sistema coherent d'acord amb les característiques, necessitats, possibilitats i capacitats del municipi.
- El pla ha de ser flexible, útil i àgil. Ha d'oferir seguretat jurídica i ha de tenir com a objectiu principal la ciutadania.
- El pla d'estructura ha d'incorporar visió transversal i integrada del municipi a planificar, amb visió de conjunt del territori on aquest es troba (coherència supramunicipal).
- El pla d'estructura ha de ser un document urbanístic, i a la vegada un document estratègic que ha de plantejar aspectes del que implica el conjunt de la ciutat de forma integrada.
- L'escala i els límits del pla d'estructura generen força debat (ha de ser municipal o supramunicipal o ha d'anar en funció del territori?)
- Cal definir bé els límits de cada instrument de planejament i les jerarquies entre ells.
- El grau de detall i de contingut que ha de tenir el pla d'estructura, també és un tema de debat obert (ha de dependre de cada municipi, cal que sigui un aspecte predefinit i estàndard o bé es pot establir a dos nivells, un més estratègic i després concretar en plans també inclosos al pla d'estructura?)
- El pla d'estructura ha d'establir les condicions pel desenvolupament d'equipaments, reserves de sòl públic, sòls industrials, espais oberts (incloent espais agrícoles i agroforestals), i sòls per models propis turístics.
- És important que el pla d'estructura reguli bé i racionalitzi tot allò que és públic.
- El pla d'estructura ha de regular els assentaments urbans, i establir objectius per les àrees de compleció i extensió urbana, definint el model i l'estratègia de creixement dels assentaments urbans, rehabilitació o extensió, prèviament.
- El pla d'estructura s'haurà d'ocupar d'aspectes com els serveis generals municipals, la mobilitat, etc. Casos on és fonamental la visió supramunicipal.
- El pla d'estructura hauria d'ordenar de forma estratègica el sòl no urbanitzable.
- Els objectius urbanístics que ha de contenir el pla d'estructura també generen debat (els objectius han d'estar basats en objectius econòmics i socials, o bé primer cal establir es objectius pels sistemes urbanístics i a posteriori desenvolupar la resta?)
- El pla d'estructura ha d'establir paràmetres per les àrees de transformació urbana en funció dels objectius i no dels estàndards.
- El grau de definició dels paràmetres que ha d'establir el pla d'estructura, també és un debat obert (regular per igual tots els paràmetres, que aquests depenguin de cada municipi, o que depenguin de cada àrea o àmbit del municipi?)
- Les memòries que han d'acompanyar el pla d'estructura en criteris generals han de ser considerades prèviament, han de ser més acurades i enfocades als temes realment importants i han de tenir una visió més global i estratègica del municipi.
- La memòria econòmica ha d'incorporar els costos de producció però també de manteniment.
- El moment en el que cal dur a terme la memòria, és un aspecte de debat
- Cal donar més pes a la memòria social, i que aquesta sigui considerada a l'avanç del pla d'estructura
- Cal incrementar la integració de la variable ambiental amb la memòria ambiental, i que aquesta sigui actualitzable i tingui en compte el territori de forma integrada.
- Cal incorporar una memòria energètica al pla d'estructura.
- Convé passar de múltiples documents i memòries a un document que ho incorpori tot de forma integrada i relacionada, elaborada per equips pluridisciplinars i amb una visió molt transversal del territori i l'urbanisme.
- La memòria o memòries associades al pla d'estructura han de ser actualitzables, també complint el paper de sistema de seguiment.

Subtema 3: La tramitació i execució del planejament

- Garantir i exigir el compliment dels terminis establerts associats als diversos tràmits urbanístics
- Agilitzar la tramitació dels informes sectorials que emeten diferents organismes en relació als plans urbanístics
- Oferir suport tècnic i jurídic als ajuntaments de municipis petits i amb una mancança de personal qualificat més evident
- Reforçar l'autonomia municipal (o supramunicipal) en determinats àmbits de planificació i gestió urbanístiques, i aconseguir així que s'agilitzin certs tràmits
- Flexibilitzar determinats requeriments i tràmits en processos de planificació d'abast territorial molt petit
- Millorar la formació dels professionals, tant de l'àmbit públic com privat, que es dediquen a l'urbanisme
- Millorar els coneixements econòmics de l'Administració per avaluar la viabilitat econòmica de cada projecte
- Incrementar l'ús de les tecnologies d'informació per agilitzar l'elaboració dels plans
- Enfortir els processos de participació ciutadana, de transparència i de corresponsabilització amb la ciutadania durant la tramitació i execució dels plans d'estructura i els plans operatius
- Corresponsabilitzar els promotors en l'execució del planejament urbanístic
- Enfortir la disciplina urbanística per garantir una execució urbanística més eficient.

Sessió de Debat 4: Gestió i execució urbanística

Subtema 1: Lideratge públic i cooperació supramunicipal en la gestió de sòl estratègic

- Superar el paper i la influència de la propietat del sòl en els processos de construcció i desenvolupament de la ciutat.
- Intervenir en el preu del sòl des de l'Administració pública per donar una veritable funció social a la propietat i per convertir el sistema d'expropiació en un instrument útil i habitual per impulsar actuacions de caràcter estratègic i sota el lideratge públic.
- Replantejar el sistema actual de plusvàlues que reben els propietaris de sòl quan aquest és classificat com a urbanitzable per tal que reverteixin més en l'interès públic,
- Concretar el lideratge i garantir quan abans millor els marcs de col·laboració i governança de les actuacions estratègiques, especialment les de caràcter econòmic, per tal que la gestió urbanística sigui àgil i eficaç.
- Cercar fórmules imaginatives per tal que la gestió urbanística d'actuacions estratègiques d'abast i influència supramunicipal sigui eficient, i faciliti l'entesa entre municipis.

Subtema 2. Cap a una major flexibilitat i transparència dels instruments de gestió

- Els instruments de gestió urbanística han de ser més clars i àgils, eficaços i al servei de l'interès general.
- Cal clarificar els drets, els procediments i el paper dels agents.
- Els instruments han de passar a ser més flexibles per tal de poder contemplar diferents escenaris, però sobretot cal flexibilitzar la gestió per cobrir totes les situacions.
- Els instruments de gestió han de ser rigorosos, però no homogenis, sobretot cal evitar la sensació d'inseguretat jurídica i la freqüent litigiositat en els processos urbanístics.

- Flexibilització dels sistemes versus l'estandardització del procés.
- La llei pot donar diferents possibilitats i establir manuals, procediments i bones pràctiques, recursos i definir certa uniformitat de criteris per tal de clarificar i fer més transparents els processos.
- Cal apostar per la claredat, i l'expertesa, fent participar equips multidisciplinars i desenvolupant una formació o formacions específiques sobre urbanisme.
- Cal més informació i publicitat dels processos d'execució urbanística, apostant per la transparència.
- Cal afavorir una major intervenció de l'administració per garantir l'interès general.
- Ja existeixen moltes eines i sistemes de gestió, cal utilitzar-les més i de forma adaptada a cada situació, establint una caixa d'eines possibles segons cada cas.
- Flexibilitzar l'ús dels instruments o establir un sistema únic que permeti la tria del mecanisme més adient.
- Cal vincular i coordinar els agents implicats des de l'inici dels processos i disposar de diferents instruments segons el tipus de sòl sobre els que actuem.
- Millorar la definició de l'estudi econòmic des projectes de reparcel·lació i seguretat jurídica de l'expropiació.
- Cal reduir el decalaix existent entre el planejament urbanístic i l'execució urbanística, simplificant els procediments i clarificant les regles del "joc".
- Es considera un problema important la manca d'adequació que hi ha amb les necessitats i possibilitats reals en el moment de l'execució urbanística d'un sector planificat amb anterioritat.
- Cal concretar els mecanismes per vincular la gestió als àmbits a executar de manera immediata o el més simultàniament possible.
- Cal aclarir la capacitat normativa dels projectes de reparcel·lació.
- És necessari flexibilitzar la relació interpoligonal, i possibilitar la subdivisió i execució per fases.
- Cal trencar la relació entre el sector del planejament i el polígon d'actuació en favor de diferents opcions parcials de gestió, evitant les modificacions en el planejament.
- Possibilitar l'edificació al moment, o segons la necessitat simultaniejar la urbanització amb l'edificació, facilitant les execucions urbanístiques, i la seqüenciació per etapes.
- Establir criteris per definir el valor en quant a l'activitat, més que no pas el valor del sòl.
- Paper de l'administració pública versus el privat o l'agent urbanitzador, com a figura, pel que fa a la iniciativa en l'execució urbanística.

Subtema 3: Noves capacitats de gestió per a la transformació de la ciutat

- La nova llei ha de ser clara i oferir instruments senzills i que permetin que la gestió urbanística sigui autènticament governable.
- Cal tenir eines adaptades a cada actuació de transformació urbana (passar de la "clau fixa" a la caixa d'eines).
- Reforçar i fer efectiva la disciplina urbanística, per tal que la gestió urbanística sigui, al seu torn, efectiva.
- Afavorir la gestió plurimunicipal per capacitar el sector públic, a través d'un òrgan de la Generalitat (INCASÒL) o de consorcis
- Incorporar la gestió en el planejament operatiu.
- Augmentar l'agilitat per executar el planejament operatiu.
- Simplificar "l'esoterisme" de la gestió urbanística per apropar-la a la ciutadania.
- Computar els drets aportats als projectes de reparcel·lació en sòl urbà en funció del valor de la finca aportada, i no de la superfície de la mateixa.
- Permetre l'urbanisme de parcel·la en sectors ja urbanitzats i implicar-hi els serveis de proveïment.
- Tenir en compte la capacitat per edificar quan s'adjudiquin parcel·les.
- Permetre que la finca aportada/rebuda sigui una entitat en propietat horitzontal.

- Facilitar la propietat compartida entre sector públic i privat en finques de propietat horitzontal.
- Facilitar la gestió urbanística del subsòl.
- Conservar i rehabilitar el patrimoni històric i arquitectònic, per adaptar-lo a les noves normes constructives.
- Crear un instrument específic per a la gestió en urbanitzacions amb dèficits urbanístics.
- El valor del sòl ha de fer viables les operacions.
- Establir mecanismes en cas que els propietaris no puguin assumir la transformació.
- Augmentar la iniciativa pública per fer ús dels edificis/solars/habitatges buits o en mal estat i fer una bona gestió de la temporalitat.
- Regular millor la figura del fideïcomís i també les contribucions especials en les eines de gestió per cooperació.

Sessió de Debat 5: Espais oberts i paisatge

Subtema 1: La planificació i regulació dels espais oberts

- Reforçar el paper estratègic dels espais oberts, reforçant el concepte d'infraestructura verda.
- Abandonar definitivament el terme "sòl no urbanitzable", i utilitzar-ne d'altres amb més contingut estratègic o vocacional.
- Com a criteri general, reduir al màxim l'ocupació dels espais oberts per garantir la seva funcionalitat.
- Establir criteris coherents a l'hora de valorar els espais oberts i els factors que hi intervenen, segons les peculiaritats de cada territori.
- Refondre tot el marc legal sectorial o almenys mantenir una coherència amb lleis que ja incideixen sobre els espais oberts.
- Coordinar la planificació sobre els espais oberts, especialment la coordinació entre departaments a l'Administració.
- Ordenar els espais oberts a nivell supramunicipal, amb un afinament a nivell municipal.
- Garantir la participació de tots els agents locals en l'ordenació dels espais oberts: ajuntaments, món empresarial, associatiu i propietaris dels terrenys.
- Incorporar les cartes de paisatge en la planificació, esdevenint propositives enlloc de merament descriptives.
- Planificar el territori en tres dimensions, tenint en compte no només el sòl, sinó també el subsòl i el vol.
- Agilitzar les tramitacions per passar de la planificació a la gestió dels espais oberts.
- Considerar els espais periurbans i definir instruments específics per a la seva gestió.
- Regular els usos no tant per la seva tipologia sinó pels seus impactes.
- Flexibilitzar la normativa de manera que sigui adaptable als canvis, però fixant unes "línies vermelles".
- Crear una nova categoria de sòl on ubicar activitats industrials lligades al sector primari.
- La planificació hauria d'abordar la producció de biomassa des d'una perspectiva de país.
- No només regular criteris i usos admesos i no admesos, i incentivar les eines que ajudin a la gestió dels espais oberts segons objectius establerts.
- Adoptar mesures per evitar l'especulació en els espais lliures.
- Posar en marxa sistemes d'informació territorial homogenis.

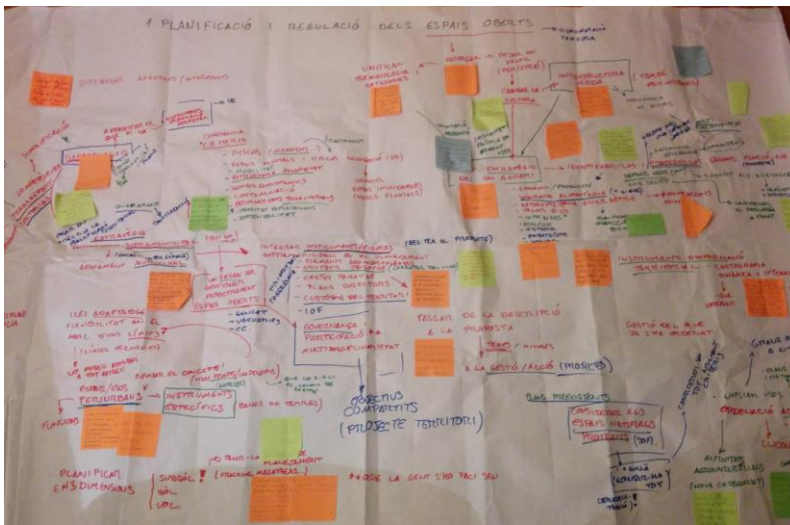
Subtema 2: La implantació d'edificacions i instal·lacions en els espais oberts

- Afavorir la presència (i l'activitat) humana al sòl rural per tal que qui s'hi vulgui establir pugui viure-hi i en pugui viure i, al mateix, es garanteixi una gestió del territori.
- Replantejar la normativa actual per donar més pes als criteris generals, als usos no admesos o bé a un sistema d'anàlisi de l'impacte de l'activitat o instal·lació.
- Clarificar i concretar millor els criteris i condicionants urbanístics per a la implantació d'edificacions i instal·lacions en espais oberts, d'acord amb un conjunt de principis i tenint en compte la diversitat territorial i paisatgística del país.
- Enfortir la governança i la disciplina en la gestió de llicències urbanístiques relacionades amb els espais oberts.
- Garantir que les noves implantacions en espais oberts comportin una gestió associada del territori.
- Repensar, flexibilitzar i alhora concretar l'instrument del catàleg de masies.
- Garantir el desmantellament o restauració de les instal·lacions o edificacions quan aquestes són abandonades o quan cessa l'activitat associada, o bé garantir el reaprofitament d'aquestes instal·lacions o espais abandonats.
- Replantejar la gestió i la localització dels projectes d'interès general que se solen ubicar en espais oberts
- Tractar de resoldre els assentaments il·legals que romanen als espais oberts, o en situació al·legal.

Subtema 3: Un segon esglaió en les polítiques de paisatge

- En la definició dels valors paisatgístics cal tenir en compte de forma conjunta aspectes ecològics, culturals, patrimonials, econòmics, productius, turístics i estètics.
- Cal tenir en compte que el paisatge és percepció, i per tant depèn de les persones i del moment.
- La definició dels valors cal que es faci des de la base cap a dalt (a escala de detall i amb les persones), i també des de dalt cap a baix (amb una visió de conjunt).
- Les polítiques de paisatge no han de conservar fent una "foto fixa" sinó que cal integrar la transformació i la dinàmica del territori i el paisatge.
- Potenciar els valors del paisatge i la singularitat de cadascun, com a base de les polítiques de paisatge.
- Definir "quin paisatge volem", posar en comú moltes visions i establir polítiques de paisatge basades en objectius i interessos de cada moment, més que no pas en la conservació dels valors.
- Definir molt bé, i tenir molt en compte les forces/agents que incideixen i "creen" i/o transformen el paisatge, i definir quin ha de ser el "marc del joc" per aquestes.
- Entendre el paisatge com a resultat de les activitats econòmiques rurals (agràries i forestals) que es desenvolupen al territori, tenint en compte que la majoria són de titularitat privada.
- Tractar específicament les zones menys consolidades i que tenen unes dinàmiques de transformació més elevades, com són les àrees periurbanes i de la perifèria de les ciutats.
- La ciutat també és/forma part del paisatge, per tant cal establir eines per endreçar la ciutat, el paisatge urbà, i el periurbà
- Incrementar la sensibilització i el coneixement sobre el paisatge.
- Potenciar la major implicació dels diferents actors del territori en les polítiques de paisatge, buscant la participació, la implicació i el consens, entenent el paisatge com a bé comú. Buscar la cooperació i la responsabilitat compartida en els projectes de paisatge i en la valorització del paisatge.
- Cal trencar els límits administratius i trobar la manera de lligar els reptes territorials amb els locals.

- Les unitats de paisatge es poden usar com a marc, per definir criteris sobre els valors del paisatge, i poden acabar esdevenint eines pel projecte territorial, no obstant hi ha cert dissens.
- S'ha fet molta feina respecte les polítiques de paisatge, generant instruments molt útils com són els catàlegs i les directrius del paisatge.
- cal també planificar o fer polítiques de paisatge a una escala intermèdia, local.
- Cal desenvolupar polítiques més projectuals en matèria de paisatge, reduint la diagnosi, i incrementant la capacitat d'actuació i el consens públic i privat.
- Cal definir objectius clars i proactius i incorporar mecanismes de gestió, amb visió de futur.
- Calen recursos per fer possible una política de paisatge més projectual.
- Cal tenir en compte i integrar el paisatge en les polítiques sectorials. Cal que la sensibilització arribi a tots els sectors, vinculant tots els departaments i aplicant el sentit comú per assolir un territori en equilibri.

Imatge 8. Imatge del full de treball del subtema

Sessió de Debat 6: política de sòl per a ús residencial i d'activitat econòmica

Subtema 1: Lògiques de l'activitat econòmica i criteris de localització

- Clarificar i concretar millor els criteris de localització per a la implantació de nous sectors econòmics, d'acord amb un conjunt de principis.
- Flexibilitzar i agilitzar la normativa urbanística per afavorir nous usos en sectors industrials poc ocupats i per permetre el desenvolupament de noves activitats econòmiques d'una manera més eficient i ràpida.
- Regular millor les competències per decidir la localització dels sectors econòmics i fer-ho, prioritàriament, amb lògica supramunicipal.
- Integrar millor la normativa urbanística amb la resta de normes que regulen les activitats econòmiques i comercials.
- Facilitar i promoure l'ocupació de locals comercials situats en planta baixa.

Subtema 2: Noves eines per gestionar el sòl per activitat econòmica

- Es necessària més agilitat i flexibilitat per permetre l'adaptació al moment actual i no perdre oportunitats.
- Cal conjuminar la planificació urbanística i territorial, sobretot respecte la concepció de les àrees d'activitat econòmica amb l'economia global i en evolució continua.

- Es poden establir “sectors mutants” superant limitacions d’usos i els estàndards i mides de parcel·la.
- El planejament urbanístic no ha de definir d’entrada els usos i activitats.
- La flexibilitat ha de facilitar i promoure l’ocupació dels polígons i els espais buits.
- Possibilitar la transformació i el canvi d’ús total i/o parcial de teixits existents sencers.
- Fer estudis de la demanda abans d’establir nous polígons.
- Flexibilitzar i incrementar els usos compatibles en les àrees d’activitat.
- Cal aplicar mixticitat als polígons, possibilitant a més que els usos canviïn segons la necessitat empresarial i/o la demanda.
- Diferenciar les activitats que poden tenir lloc en les àrees d’activitat econòmica, segons la seva ubicació, relació amb la ciutat, sinergia amb les infraestructures i exigències en el planejament pel que fa a estàndards, càrregues i cessions.
- Cal recuperar les excepcionalitats per la implantació de les àrees d’activitat econòmica fora de les delimitacions de les trames urbanes consolidades (TUC).
- Aplicar estàndards diferents en cada situació, segons activitat, usos, localització i necessitats.
- Promoure una integració ambiental i paisatgística.
- La integració amb la ciutat passa per dur a terme una gestió ordenada i relacionada amb l’ordenació de la ciutat.
- Permetre i promoure usos múltiples i mixtes lligats a la vida urbana en les àrees d’activitat.
- Sistema d’urbanització en pro indivís i per fases.
- El preu i la competitivitat del sòl, són factors clau que determinen en gran part la inversió de les empreses per establir-se en certes localitzacions.
- Regular el preu del sòl per part de l’administració de forma que es promogui l’ocupació i transformació de polígons buits.
- Flexibilitzar els usos compatibles, estàndards (volumetries, etc.) i obligacions de cessions segons les localitzacions, en funció de la demanda, i repartir de forma diferent càrregues i beneficis, de forma que el sòl pugui ser més competitiu
- Cal definir les àrees d’activitat econòmica com a unitats de gestió amb l’establiment de gestors dels polígons.
- Cal promoure clústers i sinèrgies empresarials, amb cooperació publico-privada i entre privats, responent a la demanda i fent que aquest factor sigui també un atractor per inversors i noves activitats.
- Cal parar atenció a les noves activitats econòmiques i als nous requeriments respecte espais útils per dur-les a terme a dins de la ciutat.
- Convé una gestió integral i supramunicipal de les àrees d’activitat econòmica, que respongui bé a les dinàmiques i necessitats empresarials de cada moment i de cada lloc i que vingui d’una visió global del territori.

Subtema 3: De la construcció d’HPO a una política global del sòl residencial

- El sòl per habitatge assequible de lloguer ha de provenir del sistema d’habitatge dotacional.
- El sòl que es cedeix d’aprofitament residencial s’ha de destinar a HPO de venda o que el seu valor reverteixi directament al patrimoni públic i pressupost públic d’urbanisme.
- Revisar els percentatges de sòl dedicats a reserves d’HPO en el planejament.
- Lliurar els pisos d’HPO “a mitges” per tal que el nou resident finalitzi les obres.
- Incidir des de l’Administració pública en el preu del sòl, per poder intervenir així en el mercat de l’habitatge.
- Impulsar polítiques d’adquisició de sòl per potenciar la propietat pública de l’habitatge
- Fonamentar el lloguer en les polítiques de sòl residencial.
- El parc d’habitatge públic destinat a lloguer hauria de ser gestionat de manera professional.

- Reduir la rigidesa de les polítiques públiques d'habitatge.
- Crear un registre públic de pisos buits.
- Canviar el paradigma social al voltant de la idea de propietat privada.
- Afavorir els canvis d'ús i la mixticitat d'usos.
- Planificar bé en el planejament (municipal o supramunicipal) les necessitats d'habitatge social o de protecció pública.
- Mantenir la condició d'HPO de forma indefinida en els habitatges de compra.
- Fomentar la col·laboració de propietaris particulars o promotors privats en la generació d'habitatge assequible.
- Promoure l'HPO en projectes de rehabilitació de barris.

4. PRINCIPIS GENERALS OBTINGUTS DE LA PARTICIPACIÓ

Com mostra aquest informe de resultats, els debats preliminars de la Llei de Territori han generat una gran quantitat i diversitat d'aportacions per ser considerades en el plantejament i articular de la nova Llei. Algunes de les aportacions han estat de caràcter general i d'altres més concretes, afinant a aspectes molt específics de la planificació i la gestió territorial i urbanística.

Tanmateix, planant damunt de la diversitat d'aportacions efectuades, es poden identificar uns principis generals que han generat un consens força ampli entre el conjunt de participants, i que han estat recurrents en la major part de les sessions de debat i qüestionaris en línia.

A continuació es presenten, a mode de colofó d'aquest informe de resultats, aquests 10 principis generals obtinguts a partir de la participació en els debats preliminars de la Llei de Territori, i que poden inspirar els següents passos en el desenvolupament de la nova Llei:

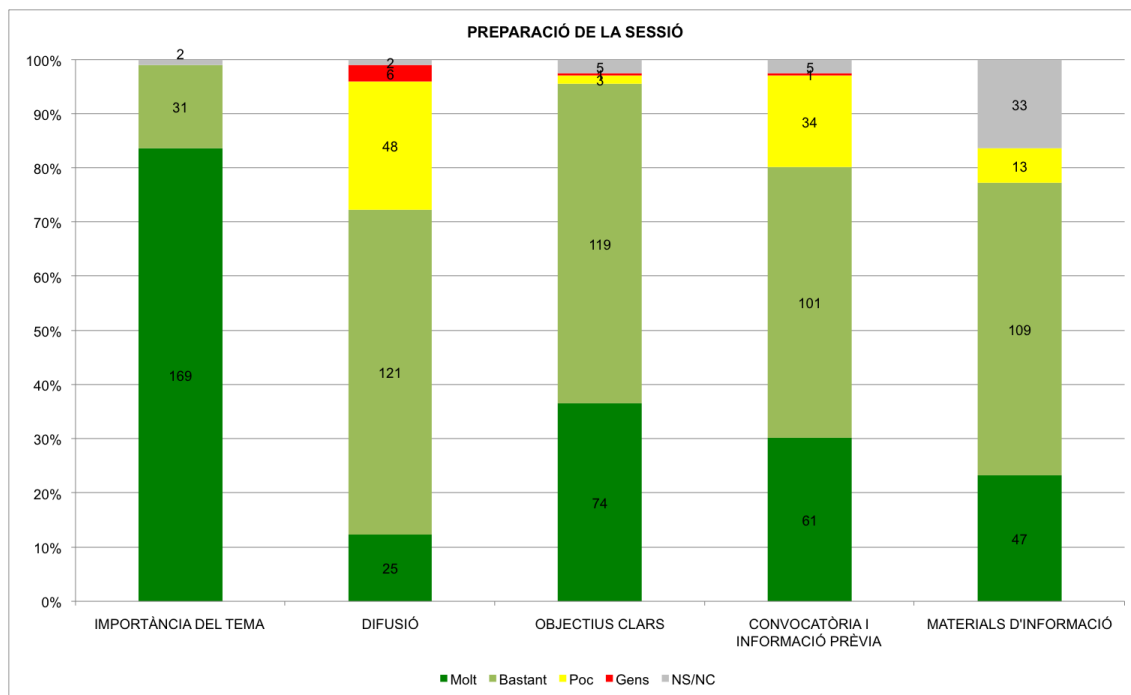
1. **CLAREDAT** i transparència en els criteris, condicionants i determinacions legals que incideixen en la planificació i gestió territorial i urbanística.
2. **AGILITAT** en els mecanismes i procediments, i en la seva tramitació.
3. **EFICIÈNCIA** en l'ús dels recursos humans, econòmics i del temps.
4. **DIVERSITAT** d'escales, realitats i casuístiques que cal reconèixer.
5. **FLEXIBILITAT** de la normativa, els paràmetres i els estàndards urbanístics per adaptar-se a canvis i situacions diverses.
6. **SEGURETAT JURÍDICA** del marc legal i de les actuacions emmarcades en la nova Llei, especialment pel que fa al règim transitori de la mateixa.
7. **COHERÈNCIA** entre plans a diferent escala i també entre les lleis sectorials i la normativa d'escala superior (europea i estatal).
8. **COORDINACIÓ** entre els diversos agents socials i l'Administració, i també entre els departaments i ens de l'Administració que incideixen sobre el territori.
9. **GOVERNANÇA**, debat públic i participació en la presa de decisions, i concretament en l'elaboració d'estratègies, plans i programes.
10. **SOSTENIBILITAT** econòmica, social i ambiental de l'ordenació del territori i l'urbanisme.

ANNEX. AVALUACIÓ CONJUNTA DEL PROCÉS

Conjuntament amb la documentació de cadascuna de les sessions de debat, es va lliurar als assistents un full de valoració sobre els continguts, l'organització i les expectatives de cada sessió. L'avaluació del procés participatiu permet copsar el grau de satisfacció dels i les participants amb el procés, així com extreure conclusions que puguin servir per millorar la resta dels debats o per a processos participatius que s'impulsin en un futur. En aquest qüestionari es van plantejar preguntes relatives a la preparació del procés, a la seva execució, a les expectatives generades, així com altres aspectes generals del procés.

A continuació es presenten les aportacions recollides en els **202 fulls d'avaluació omplerts** pel conjunt de les sessions. A les gràfiques s'expressa el grau de satisfacció amb diversos aspectes del procés participatiu i, tot seguit, se'n fa una breu interpretació i es recullen algunes de les reflexions que els participants van escriure en l'espai destinat a altres comentaris.

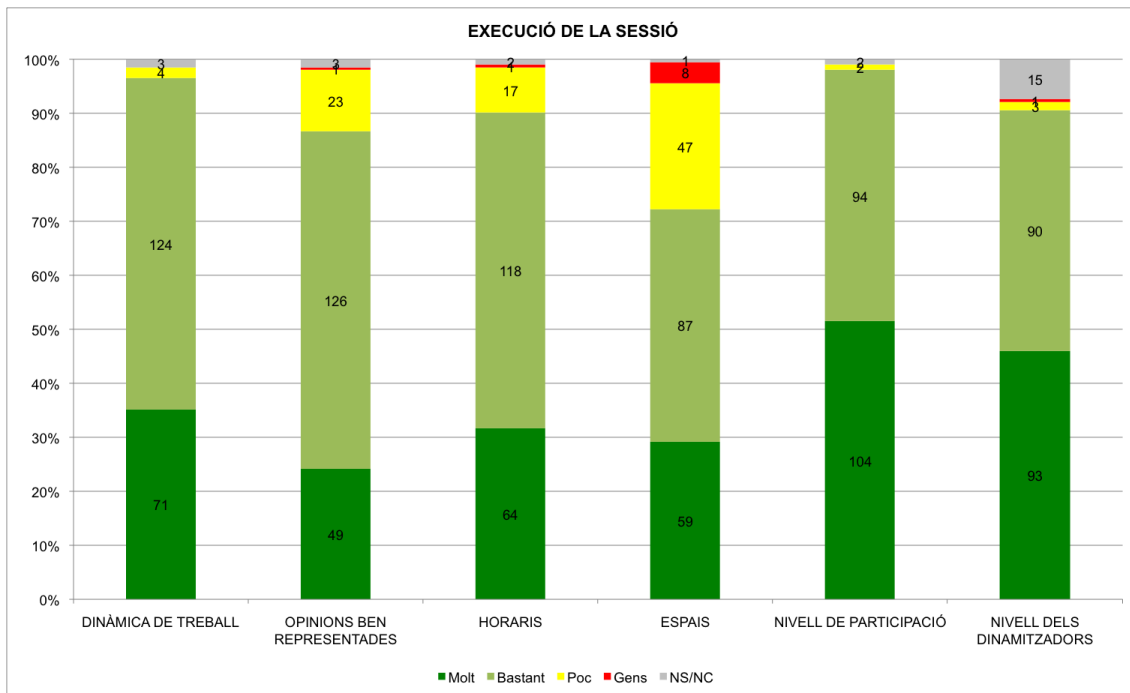
Preparació de la sessió

Pel que fa a la preparació del procés, la majoria dels assistents va considerar que els temes tractats a les sessions de debat van ser molt importants. També majoritàriament es va considerar que els objectius de les respectives sessions de debat van ser entre bastant i molt clars des de l'inici. Tant la difusió, com la convocatòria i la informació prèvia, així com els materials proporcionats, es van considerar en el seu conjunt com a bastant adients, recollint potser algunes valoracions més poc satisfactòries pel que fa a la difusió.

Els comentaris sobre la preparació de les sessions van fer referència a aspectes com la necessitat de donar més temps pel debat i tenir la documentació amb més antelació, per tal de poder aprofundir més ja que els temes tractats van ser molt oberts. D'altre banda, algunes persones van manifestar la necessitat que s'hauria d'haver fet més difusió, i a través de més canals i col·lectius, com per exemple el Col·legi d'arquitectes. També es va fer esment a la necessitat de fer difusió dels resultats.

Execució de la sessió

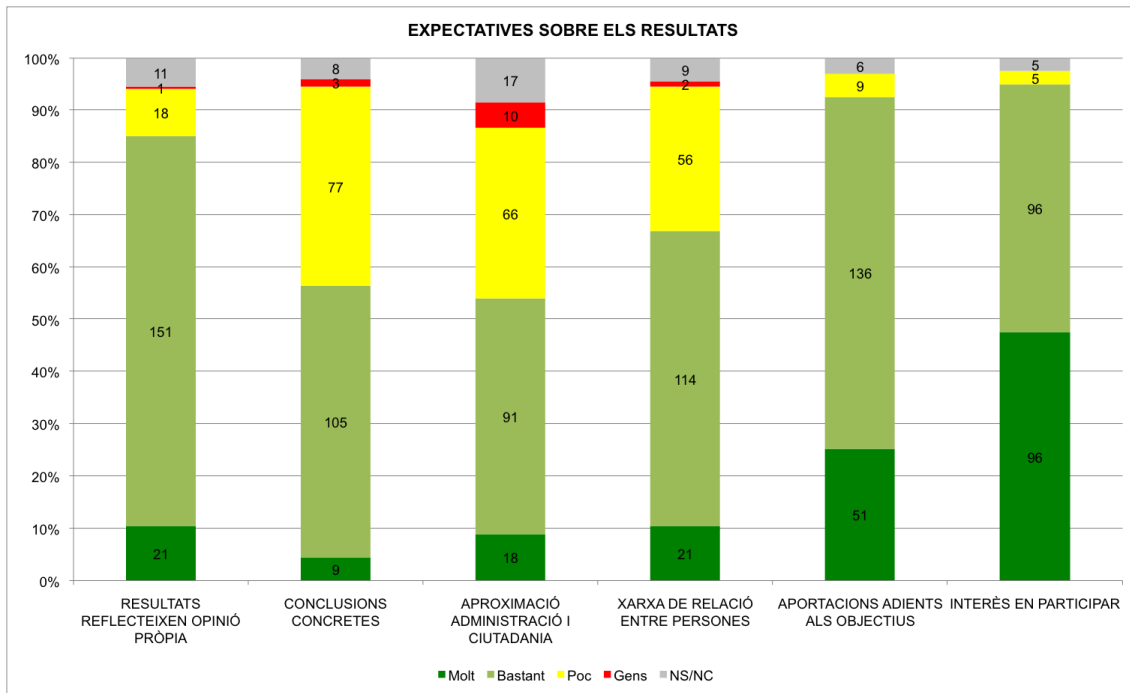

Pel que fa a la valoració de l'execució de les sessions, en general tots els aspectes tinguts en compte van ser entre molt i bastant ben valorats, sobretot pel que fa al nivell de participació i la dinàmica de treball de cadascuna de les sessions. L'aspecte que va recollir més aportacions poc satisfactòries va ser el de la tria dels espais per fer els debats, destacant el tercer i el cinquè debat que van tenir una elevada assistència i per contra els espais van ser dels més reduïts.

Els comentaris van fer referència a la qüestió dels espais, sobretot els recollits durant la tercera i la cinquena sessió de debat, esmentant que eren massa reduïts pel volum de gent assistent i que per tant no van ser còmodes ni adequats pel debat, i en un altre sentit que potser s'haurien d'haver triat amb més facilitat d'accés per transport públic. També es van recollir comentaris referents a la necessitat de canviar els horaris per poder assistir millor i més a les sessions de debat. De nou, es van recollir comentaris que feien referència a la manca de temps per debatre els aspectes proposats, donada la seva pròpia complexitat i quantitat d'aspectes a tractar, altres persones en aquest sentit van proposar acotar o concretar més els temes o les intervencions. En un altre sentit algunes persones van comentar que trobaven a faltar més diversitat de perfils i agents participants. També es van recollir comentaris felicitant a l'organització, els dinamitzadors i a la proposta de participació.

Expectatives respecte el resultat de les sessions

En relació amb les expectatives respecte els resultats de les sessions, l'interès en participar en debats similars va ser l'aspecte amb més valoracions molt bones, i pràcticament la majoria dels assistents va mostrar entre molt i bastant interès en participar. L'adequació de les aportacions als objectius previstos, seguit de la representativitat de l'opinió pròpia en els resultats obtinguts, van ser els altres dos aspectes bastant ben valorats pel que fa a les expectatives. L'assoliment de conclusions concretes, la possibilitat d'aproximar administració i ciutadania i la possibilitat de crear xarxes de relació entre persones, tot i que també recullen una majoria de valoracions entre molt i bastant bones, són els aspectes amb més consideracions entre gens i poc bones. No hi va haver comentaris en aquest apartat.

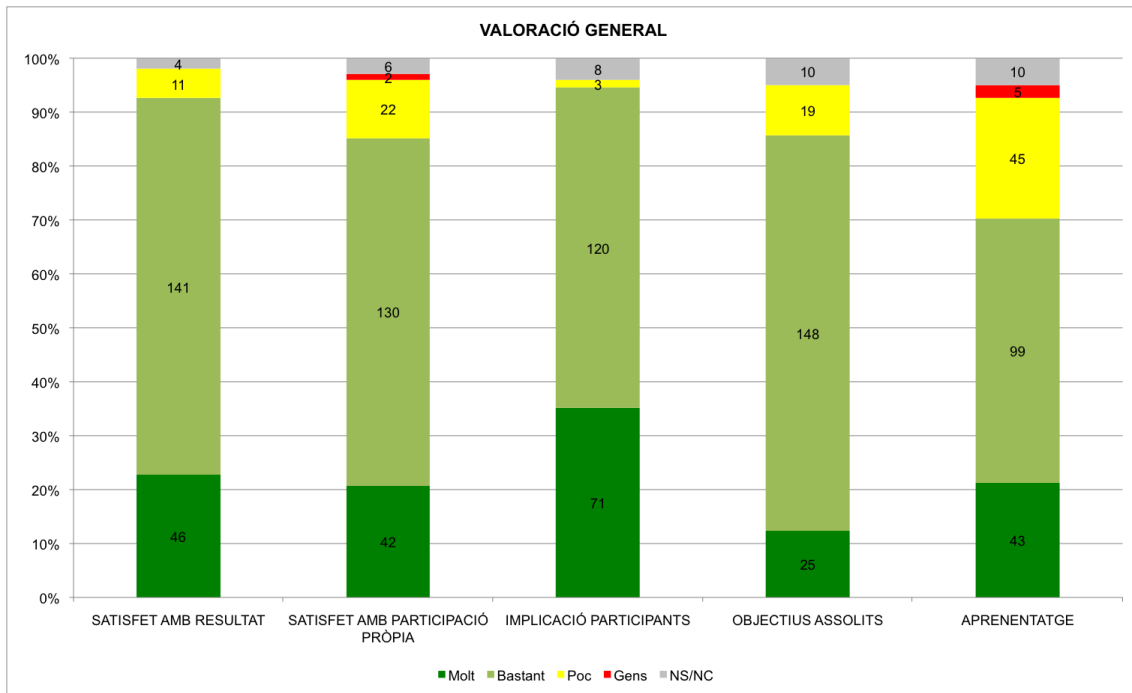
Valoració general

Pel que fa a la valoració general, la majoria dels assistents van quedar entre molt i bastant satisfets segons tots els aspectes valorats, sobretot pel que fa al grau d'implicació dels participants, seguit de la satisfacció amb el resultat obtingut i la satisfacció amb la participació pròpia. El grau d'assoliment dels objectius també és un aspecte que va recollir valoracions majoritàriament bastant bones. L'aprenentatge assolit va ser potser l'aspecte que els participants van considerar amb algunes més valoracions poc satisfactòries.

Respecte els comentaris recollits moltes van fer incís en la importància dels temes tractats i del debat generat, tant en el sentit de estar satisfets amb el fet que s'hagués iniciat aquest procés de participació en un estadi tant inicial, partint de zero i amb voluntat participativa, com altres que van considerar que potser ja estava massa decidit tot i que per tant no trobaven l'espai per fer aportacions. En aquest sentit varies persones van comentar l'elevat interès en les aportacions i en com i quan seria el retorn del procés, agraint també que s'hagi dut a terme un procés de participació per tractar un tema tan important.

Varies persones van esmentar l'amplitud i complexitat dels temes tractats, que potser s'havien proposat coses que no serien possibles i potser amb una manca de coneixement de la realitat, d'altres exemple de fora i de participació d'un ventall més ampli d'agents implicats, tercer sector i la ciutadania en general. Així diversos participants van esmentar que més que conclusions el que es van obtenir van ser inquietuds.

Altres comentaris recollits van fer esment de nou als espais triats per dur a terme els debats i que en alguna ocasió no van ser els adequats, i també el fet que hagués estat bé coordinar els participants en les ocasions que el debat tenia lloc fora de Barcelona i també lluny de transport públic, per tal de facilitar-ne l'accessibilitat.

Vies de convocatòria

La majoria des assistents es va assabentar dels debats per via de la seva entitat, seguit d'internet i els ajuntaments.

